

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยาสูบของชาวไร่ สถานีไບยาแม่เลน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายขวัญเมือง จุ้ยคลัง

ธันวาคม 2542

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช
ภาควิชา/คณะ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของชาวไร่สถานีไບยาแม่เลน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ (2) ทศนคติของชาวไร่ต่อพนักงานส่งเสริม สถานีไບยาแม่เลน (3) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกยาสูบของพนักงานส่งเสริมและการใช้เทคโนโลยีการปลูกยาสูบของชาวไร่ สถานีไບยาแม่เลน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ (4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยาสูบของชาวไร่บ่มเองสถานีไບยาแม่เลน ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้คือชาวไร่ยาสูบสถานีไບยาแม่เลน จำนวน 182 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยาสูบของชาวไร่สถานีไບยาแม่เลน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺)

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยเฉลี่ย 45 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์ในการปลูกยาสูบโดยเฉลี่ย 21 ปี มีการถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยจำนวน 4 ไร่ ปลูกยาสูบโดยเฉลี่ยจำนวน 12 ไร่ เป็นที่ดินที่เช่าปลูกยาสูบจำนวน 11 ไร่ ให้ผู้อื่นปลูกยาสูบจำนวน 6 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 277 กิโลกรัมต่อไร่ ได้เข้ารับการประชุมในรอบปีจำนวน 1 ครั้ง มีรายได้จากการขายไບยาสูบระหว่าง 180,001 - 210,000 บาท การติดต่อกับพนักงานส่งเสริมในช่วง 3 เดือน จำนวน 3 - 4 ครั้ง

ทัศนคติของชาวไร่ต่อพนักงานส่งเสริมในระดับเห็นด้วยมากมี 2 ข้อ คือ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.40) และ 2) มีอัธยาศัยไมตรีเข้ากับชาวไร่ได้ง่าย (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.29) ส่วนระดับเห็น

ด้วยน้อยมี 1. ข้อ คือ การวางแผนร่วมกับชาวไร่ (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.24) หัวข้อที่เหลืออยู่ในมีทัศนคติในระดับปานกลาง โดยรวมชาวไร่มีทัศนคติต่อพนักงานส่งเสริมในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.07)

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกยาสูบของพนักงานส่งเสริมผู้ให้ข้อมูลระบุว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้ โดยการอธิบายแนะนำการปฏิบัติร้อยละ 71.43 ส่วนการถ่ายทอดความรู้โดยการอธิบายแนะนำการปฏิบัติและทำตัวอย่างให้ดูร้อยละ 25.27 แต่ผลของการศึกษาถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามความต้องการของชาวไร่ พบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยการอธิบายแนะนำการปฏิบัติและทำตัวอย่างให้ดูร้อยละ 50.55 รองลงมาเป็นการอธิบายแนะนำการปฏิบัติและใช้สื่อประกอบร้อยละ 36.27 ส่วนการอธิบายแนะนำการปฏิบัติและการอธิบายแนะนำการปฏิบัติทำตัวอย่างให้ดูและใช้สื่อประกอบมีค่าเท่ากันคือร้อยละ 6.59

จากผลการวิจัยถึงระดับการใช้เทคโนโลยี พบว่า ชาวไร่นำเทคโนโลยีไปใช้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.45 และนำไปใช้ในระดับน้อย ร้อยละ 46.70 ส่วนการใช้เทคโนโลยีระดับมาก ร้อยละ 2.75 และอีก ร้อยละ 1.10 ไม่มีการใช้เทคโนโลยี

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ซึ่งไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Chi-square แต่เมื่อพิจารณาจากค่าความถี่พบว่าตัวแปรที่มีแนวโน้มมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยาสูบ คือ ผลผลิตต่อไร่ การติดต่อกับพนักงานส่งเสริม ส่วนตัวแปรที่เหลือคือ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกยาสูบ การถือครองที่ดิน พื้นที่ที่ปลูกยาสูบ รายได้ การประชุมในรอบปี ทัศนคติต่อพนักงานส่งเสริม เมื่อพิจารณาจากค่าความถี่พบว่าแนวโน้มไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยาสูบ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้เทคโนโลยี จากการวิจัย พบว่า การขาดหลุมแบบสลับ พันปลา ระยะปลูกระหว่างต้นระหว่างแถว การขากกล้าในกระทง การใส่ปุ๋ยมูลคอกหมู การใส่ปุ๋ยเสริม การใส่ปุ๋ยไปแตสเซียม การใช้ยาคุมหน่อหลังการตอนยอด การเก็บใบยาที่สุก-สุกจัดมาป่ม มีการใช้เทคโนโลยีในระดับน้อย ข้อเสนอแนะให้ใช้เทคโนโลยีในระดับที่เหมาะสมและถูกต้อง การใส่ปุ๋ยฝัง การตอนยอดเมื่อดอกตูมหรือดอกบานเล็กน้อย มีการใช้เทคโนโลยีในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะ ให้ใส่ปุ๋ยฝังเพิ่มขึ้นโดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง และให้ตอนยอดในช่วงดอกตูมหรือดอกบานเล็กน้อย การใส่ปุ๋ยเร่ง มีการใช้เทคโนโลยีในระดับมาก ข้อเสนอแนะ ให้ลดการใส่ปุ๋ยเร่งให้น้อยลง และใช้เพียงครั้งเดียว เมื่อยาสูบอายุยังน้อย